

AKTYWNOŚĆ RUCHOWA LUDZI W RÓŻNYM WIEKU

NR (34) 2/2017

Partnerem publikacji jest IASK

Publikację wspiera
Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Nr (35) 3/2017

ISSN 2299-744X

ISBN 978-83-947731-2-0

arlrw.usz.edu.pl

Uniwersytet Szczeciński

ADRES REDAKCJI:

Al. Piastów 40b

71-065 Szczecin

Zespół redakcyjny:

Redaktor naczelna i redakcja naukowa: dr hab. Danuta Umiastowska, prof. US

danuta_umiastowska@usz.edu.pl

tel. (91) 444 27 60

Sekretarz Redakcji: Milena Schefs

aktywnosc.sekretariat@gmail.com

Współpraca - recenzenci:

prof. dr hab. Leonard Nowak; dr hab. Ryszard Asienkiewicz, prof. UZ; dr hab. Małgorzata Bronikowska, prof. AWF; dr hab. Krystyna Górniak, prof. AWF; dr hab. Jan Konarski, prof. AWF; dr hab. Mariusz Lipowski, prof. AWFIS; dr hab. Tomasz Lisicki, prof. UZ; dr hab. Maria Nowak; dr hab. Tadeusz Rynkiewicz, prof. UW-M; dr hab. Marek Sawczuk, prof. US; dr hab. Wojciech Wiesner, prof. AWF; dr hab. Anna Zwierzchowska, prof. AWF; dr Robert Nowak; dr Piotr Zarzycki

Korekta: Danuta Sepuco

Redakcja techniczna: Natalia Mirowska

Opracowanie graficzne, DTP: Maciej Umiastowski

Wydawca: Agencja Wydawnicza koncertowo.pl Mieczysław Podsiadło
albatros91@wp.pl

TEORETYCZNE ASPEKTY AKTYWNOŚCI RUCHOWEJ

Arkadiusz Kaźmierczak

Hierarchia wartości łódzkich gimnazjalistów aktywnych i nieaktywnych sportowo 5

Marta Kisiel

Możliwości realizowania różnych form rekreacji ruchowej w gospodarstwach agroturystycznych północnej części województwa lubuskiego..... 15

FIZJOLOGICZNO-ZDROWOTNE PODSTAWY AKTYWNOŚCI RUCHOWEJ

Marta Choptiany

Symetria i asymetria wzroku, słuchu i powonienia wśród młodzieży szkolnej w wieku 10-12 lat..... 23

AKTYWNOŚĆ RUCHOWA DZIECI I MŁODZIEŻY

Anna Maszorek-Szymala, Martin Dankowski

Aktywność ruchowa w czasie wolnym uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Łodzi 29

Marta Witek-Chabińska, Lukas Jakubec, Radim Zátka, Adam Simonek, Dorota Groffik

Aktywność fizyczna młodzieży 16-letniej a ich samopoczucie 39

Danuta Zwolińska, Artur Krawiec

Asymetria postawy ciała w płaszczyźnie czołowej i poprzecznej oraz aktywność fizyczna u dzieci raciborskich w wieku 6-9 lat 49

Arkadiusz Kaźmierczak

Wydział Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego

Hierarchia wartości łódzkich gimnazjalistów aktywnych i nieaktywnych sportowo

Słowa kluczowe: hierarchia wartości, aktywność sportowa, pedagogika sportu

Wstęp

Wartości istnieją w doświadczeniu życiowym każdego człowieka, decydując o jakości życia, a tym samym wpływając na kształtowanie jego osobowości. Rzeczywisty charakter wartości prowokuje do zamysłu nad sensem życia, stając się sprawczą siłą wszelakich działań w autentycznej rzeczywistości społecznej. Według J. Gajdy w znaczeniu potocznym pojęcie wartość możemy identyfikować „...z tym co cenne, odpowiadające wysokim wymaganiom, godne pożądaniami, stanowiące cel ludzkich dążeń. Są to idee, przekonania, ideały przedmioty materialne uznawane przez zbiorowość społeczną i jednostki za szczególnie cenne” [1, s. 11]. W rozumieniu kulturowym wartości oznaczają powszechnie pożądane i akceptowane walory o symbolicznym lub niesymbolicznym znaczeniu, a także uznane społecznie sądy egzystencjalno-normatywne [2]. Identyfikacja i afirmacja wartości jest procesem niezmiernie długim, z reguły trwającym przez całe życie. Taki aspekt rozumienia wartości prezentuje H. Kuczarb, który twierdzi, że istnieje potrzeba edukacji aksjologicznej „...prowadzącej do poznania świata wartości, najpierw w rodzinie, później w różnych okolicznościach i sytuacjach, a przede wszystkim w szkole” [3, s. 8]. Autor wskazuje na wielostopniowy charakter wychowania do świata wartości, podkreślając jego personalny charakter i indywidualną tożsamość. Etap pierwszy tego procesu powinien odnosić się do zgłębienia znaczenia wartości, drugi powinien zawierać

element świadomości wraz z namysłem refleksyjnym i rozważaniem aksjologicznym, z kolei trzeci etap jest obszarem indywidualnego uznania i pełnego zrozumienia wartości wraz z koniecznością ich respektowania w sytuacjach społecznych [4]. W procesie edukacji aksjologicznej w rozważaniach nad wartościami nie można pominąć antagonistycznego znaczenia pojęcia antywartości. Zdaniem J. Puzynina „...w miarę możliwości definiować je, ukazywać ich użycia kontekstowe, konotacje; to znaczy też nawiązywać do postaci i sytuacji, w których się te wartości i antywartości przejawiają, a które mogą przemawiać do dzieci i młodzieży” [5, s. 35].

Cechą fundamentalną wartości jest ich hierarchiczność, dlatego też określenie i ukształtowanie właściwego i trwałego porządku wartości „...jest czynnikiem niezbędnym do świadomego życia i podejmowania odpowiedzialnych decyzji, dokonywania pewnych wyborów oraz przejawiania określonych zachowań [6, s. 9]. Hierarchiczność wartości kształtuje się ewolucyjnie i podlega określonym zmianom w miarę rozwoju i dorastania człowieka. Niemal każdemu etapowi naszego życia towarzyszy zamysł dotyczący tego co jest dla nas najważniejsze i według jakich norm i reguł chcemy egzystować w społeczeństwie. Kształtowanie osobowości, czy też wychowanie do systemu wartości wydaje się niezwykle ważnym aspektem w procesie wychowania dzieci i młodzieży, dającym możliwość pełnego życia i optymalnego funkcjonowania w społeczeństwie. Młodzi ludzie – jak pisze M. Dubis - „...niejednokrotnie zagubieni w kulturze przyjemności, spotykają się z propozycjami nowych sposobów formułowania reguł postępowania, zasad hierarchizacji i wyborów celów życiowych” [7, s. 35]. Wskazany proces pedagogiczny nie zawsze bywa skuteczny, w sytuacji, gdy nie spełnia podstawowych wymagań i warunków do rozwoju. Współczesna młodzież w obliczu nowych, trudnych wyzwań życiowych dokonuje niejednokrotnie złych wyborów z powodu odrzucenia proponowanych wartości, nieistnienia ich właściwej hierarchii, a także permanentnego poszukiwania i uznania antywartości, które nie mają powszechnej akceptacji, gdyż są zaprzeczeniem ogólnie przyjętych norm społecznych [8].

Nie jest tajemnicą, że sport jako zjawisko akceptowane społecznie jest nośnikiem wielu heterogenicznych wartości, będących przedmiotem poszukiwań badawczych nie tylko teoretyków sportu, ale również przedstawiciele innych dyscyplin naukowych ze szczególnym wskazaniem filozofii, socjologii czy też pedagogiki. Współczesne istnienie sportu w dyskursie społecznym nie ogranicza się wyłącznie do obszaru rywalizacji sportowej, wyników i rekordów, czy też stadionów, będących areną zmagania sportowców. Według W. Woźniaka coraz więcej treści „...dotyczących sportu staje się tematem wypowiedzi publicznych, często odnoszących się do fundamentalnych kwestii organizujących społeczną refleksję wobec zagadnień etycznych i bioetycznych, ekonomicznych, ideologicznych, czy politycznych” [9, s. 9]. Aksjologiczny namysł nad sportem jest konieczny przynajmniej z dwóch powodów. Pierwszy wynika z konieczności traktowania aktywności sportowej jako obszaru

pedagogicznego, czyli wychowania „człowieka wszechstronnego” na drodze w poznawania wartości fundamentalnych. Drugi argument nawiązuje do doskonalenia rzeczywistości sportowej opartej na podstawowych kanonach humanizmu europejskiego, czyli idei pokoju oraz idei uczciwej rywalizacji [10].

Sport może być traktowany jako swoista szkoła życia, mająca na celu kształtowanie szlachetnych postaw wraz z dążeniem do doskonałości poprzez określenie i realizację określonych wyzwań. Z. Dziubiński dowodzi, że sport to nie tylko obszar przygotowania do życia, ale „...jak rzadko która dziedzina, ciągle dokonuje na boisku, czy sali sportowej sprawdzianów z tego przygotowania” [11, s. 127]. Autor dalej twierdzi, że rywalizacja sportowa wraz z jej rzeczywistymi zadaniami, dokonuje realnej oceny poziomu doskonałości ludzkiej (sportowej), co wydaje się trudne lub wręcz niemożliwe w innych dziedzinach życia społecznego. W podobnym kontekście wypowiada się R. Simon wskazując, że aktywność sportowa posiada prawdziwe wartości moralne, w sytuacji kiedy sportowcy angażują się w niej dobrowolnie i dokonują konfrontacji osiągniętego poziomu sprawności ciała w warunkach powszechnej akceptacji i przestrzegania ogólnie przyjętych zasad. Przedstawione argumenty są odrzuceniem tezy „lustrzanej”, określającej sport jako odbicie zwyczajowo przyjętych wartości społecznych oraz jako obszar pustych treści moralnych o znacznym nasyceniu egoistycznym, gdyż sukces jednej strony jest wyłącznie efektem porażki strony przeciwnej [12]. K. Sas-Nowosielski przedstawia wyraziciele poglądu, którzy w znacznym stopniu deprecjonują wartości sportu wraz z ich bezpośrednim związkiem z wychowaniem. W ich poglądach sport jest w pewnym stopniu dziedziną odizolowaną i oderwaną „...od normalnego życia tak dalece, że umiejętności czy cechy osobowości nabywane w trakcie jego uprawiania nie przenoszą się na inne sfery. Oznacza to, że sytuacje spotykane w sporcie są zbyt różne od spotykanych w życiu codziennym...” [13, s. 65].

Niemniej, na podstawie własnych doświadczeń, jak i dokonań badawczych teoretyków i praktyków z zakresu pedagogiki sportu w znacznym stopniu przychyliłbym się do twierdzenia, że aktywność sportowa – ze szczególnym wskazaniem na dzieci i młodzież – może stanowić źródło promowana właściwych wzorców osobowych, może inspirować do pozytywnych działań nie tylko w obszarze działalności sportowej, ale również w życiu społecznym. Uprawianie sportu można postrzegać jako swoistą zabawę, ale celem perspektywicznym tej zabawy są wartości przydatne dla pełnego rozwoju osobowego człowieka. Do konstytutywnych wartości sportu należy zaliczyć uczciwość, sprawiedliwość, przyjaźń i poszanowanie przeciwnika, obowiązkowość, dyscyplinę, wytrwałość, opanowanie, czy też respektowanie istniejących przepisów i norm oraz poszanowanie zasad „czystej gry”. W ujęciu K. Zuchory etos sportowy nie powinien wyłącznie ograniczać się do kreowania wartości pragmatyczno-uitylitarnych, „...lecz powinien odwoływać się do ogólnie ludzkich ideałów braterstwa i naturalnych wartości; prawdy, dobra i piękna.

Sport jest zawsze atrybutem świata ludzkiego i jedną z uniwersalnych form kultury" [14, s. 3]. Wydaje się, że wyrazistym atrybutem tej tezy są postulowane wartości sportu identyfikowane z coubertenowską ideą sportu olimpijskiego i w znacznej mierze oparte są na respektowaniu uniwersalnej zasady na polu aktywności sportowej określanej terminem „fair play”. Jest to termin o znaczeniu moralno – etycznym odnoszącym się do złożonego zbioru pożądanych cech wynikających z różnorodnego zaangażowania (zawodnicy, sędziowie, kibice) w widowisko sportowe. Z moralnego punktu widzenia zasada fair play ma fundamentalne znaczenie dla całego konceptu i zrozumienia sportu, jako pola działań na polu praktyki społecznej poprzez kreowanie przyjaznych i trwałych stosunków międzyludzkich, budowanie pozytywnej postawy wobec sportu (a nawet samego życia), szacunku i tolerancji dla innych, skromności w zwycięstwie i opanowaniu w porażce.

Cel badań i pytania badawcze

Przedmiotem badań niniejszego opracowania są opinie uczniów łódzkich szkół gimnazjalnych odnośnie hierarchii wartości w życiu społecznym. Celem badań jest poznanie hierarchii wartości łódzkich gimnazjalistów aktywnych i nieaktywnych sportowo.

Dla potrzeb niniejszego opracowania sformułowano dwa podstawowe pytania badawcze:

1. W jakim stopniu poziom aktywności sportowej badanej grupy uczniów (aktywnych sportowo i nieaktywnych sportowo) różnicuje preferencje określonych wartości?
2. Jaka jest hierarchia typologii wartości (wg klasyfikacji Jedlińskiego) uczniów łódzkich gimnazjów zadeklarowanych jako aktywnych i nieaktywnych sportowo?

Material i metody

Badaniami zostało objętych 2534 uczniów (1263 chłopców i 1271 dziewcząt) z 28 łódzkich szkół gimnazjalnych zlokalizowanych w dzielnicach Śródmieście, Bałuty, Polesie, Górna oraz Widzew. Kryterium podziału na grupy porównawcze stanowił poziom aktywności sportowej badanej grupy uczniów. W procesie badawczym zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki audytoryjnej, natomiast narzędzie badawcze stanowił kwestionariusz ankiety zatytułowany „Fair play w sporcie i życiu”. Badanie hierarchii wartości odbyło się poprzez podanie rodzajowo 18 zmiennych wartości, co do których uczniowie wypowiedzieli się, odpowiadając na pytanie „Jakie wartości są najważniejsze w Twoim życiu? – wskaż maksymalnie 3 najważniejsze”. Zgromadzony materiał empiryczny poddano interpretacji statystycznej

za pomocą programu SPSS Statistics 21. Z uwagi na fakt, że określona liczba badanej grupy uczniów nie udzieliła odpowiedzi na postawione pytanie do analizy statystycznej zostały zakwalifikowane wypowiedzi 1642 uczniów (64% ogółu badanych). W celu zbadania zależności pomiędzy zmiennymi kategorialnymi, czyli poziomem aktywności sportowej zastosowano Test niezależności chi-kwadrat χ^2 (Pearsona). Weryfikację zmiennych przeprowadzono przy poziomie istotności $p = 0,05$ [15].

Wyniki badań

Tabela 1.

Hierarchia wartości w opiniach łódzkich gimnazjalistów – aktywnych i nieaktywnych sportowo (cz.1)

wartość	aktywni sportowo (AS)		nieaktywni sportowo (NS)		razem		rozkład p testu chi-kwadrat (χ^2)
	n	%	n	%	n	%	
prawda	188	11,74	223	6,71	411	8,34	$p < 0,001$
przyjaźń	292	18,23	526	15,82	818	16,60	$p < 0,033$
zdrowie	239	14,92	336	10,11	575	11,67	$p < 0,001$
szczęście	104	6,49	181	5,44	285	5,78	$p > 0,140$
wykształcenie	72	4,49	157	4,72	229	4,65	$p > 0,722$
tolerancja	47	2,93	55	1,65	102	2,07	$p < 0,003$
rodzina	193	12,05	540	16,24	733	14,88	$p < 0,0001$
wiara	40	2,50	71	2,14	111	2,25	$p > 0,423$
pieniądze	48	3,00	108	3,25	156	3,17	$p > 0,636$

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2.

Hierarchia wartości w opiniach łódzkich gimnazjalistów – aktywnych i nieaktywnych sportowo (cz.2)

wartość	aktywni sportowo (AS)		nieaktywni sportowo (NS)		razem		rozkład p testu chi-kwadrat (χ^2)
	n	%	n	%	n	%	
wolność	25	1,56	78	2,35	103	2,09	$p > 0,071$
miłość	156	9,74	444	13,35	600	12,18	$p < 0,0001$
honor	46	2,87	117	3,52	163	3,31	$p > 0,234$
mądrość	29	1,81	77	2,32	106	2,15	$p > 0,252$
sukces	16	1,00	54	1,62	70	1,42	$p > 0,082$
uczciwość	53	3,31	197	5,92	250	5,07	$p < 0,0001$
patriotyzm	18	1,12	86	2,59	104	2,11	$p < 0,0001$
piękno	22	1,37	29	0,87	51	1,04	$p > 0,104$
dobro	14	0,87	46	1,38	60	1,22	$p > 0,127$

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki dotyczące wyboru poszczególnych wartości (Tabela 1) przez uczniów łódzkich gimnazjów wskazują, że przyjaźń (16,6%), rodzina (14,88%), miłość (12,18%) oraz zdrowie (11,67%) zostały uznane za istotne kanony życia społecznego. Warto podkreślić, że uczniowie w niewielkim stopniu wskazywali prawdę (8,34%), szczęście (5,78%) oraz uczciwość (5,07%) za wartości życiowo istotne. W najmniejszym stopniu zostały oceniane wartości dotyczące przejawów piękna, dobra, sukcesu, wiary i patriotyzmu, uzyskując akceptację tylko 2% ogólnej badanej grupy uczniów. Uzyskane wyniki badań korespondują z badaniami M. Szymańskiego [16], według których młodzież najwyżej ceni wartości allocentryczne (przyjaźń i koleżeństwo) oraz wartości prospołeczne (rodzina), natomiast nisko klasyfikuje wartości prestiżowe (sława, pieniądze).

Dalsza część analizy badawczej w kontekście analizy związku pomiędzy poziomem aktywności sportowej (zmienna niezależna) a preferowanymi wartościami (zmienna zależna) wskazuje na zróżnicowanie stanowiska pomiędzy badanymi grupami. Warto podkreślić, że uczniowie aktywni sportowo (AS) za najistotniejsze wartości uważają przyjaźń (18,23%), zdrowie (14,92%), rodzinę (14,92%) oraz prawdę (11,74 %). Natomiast uczniowie zadeklarowani jako nieaktywni sportowo preferują przyjaźń (16,6%), rodzinę (14,88%), miłość (12,18%) i zdrowie (11,67%). Na podstawie powyższych danych, stwierdzono istotnie statystyczną zależność pomiędzy badanymi grupami w wyżej wskazanych wartościach. Również znamienne jest zjawisko niewielkiej akceptacji takich wartości jak: tolerancja, wiara, pieniądze, wolność, mądrość i honor, zarówno przez uczniów aktywnych jak i nieaktywnych sportowo. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że na drugim biegunie hierarchii wartości uczniowie obydwu grup badanych wskazali dobro (AS – 0,87 %; NS – 1,2%), sukces (AS – 1,00 %; NS – 1,62%), piękno (AS – 1,37 %; NS – 0,87%). W ocenie wymienionych wartości nie wystąpiły różnice statystycznie istotne pomiędzy badanymi grupami uczniów aktywnych i nieaktywnych sportowo.

Analiza hierarchii typologii wartości (tabela 2) według klasyfikacji Jedlińskiego wyraźnie wskazuje na akceptację przez uczniów łódzkich szkół gimnazjalnych: moralnych (37,16%), społecznych (19,06%) i witalnych (17,45%) kanonów życia społecznego. Z kolei wartości estetyczne (1,04%), transcendentne (2,25%) i poznawcze (2,15%) nie uzyskały wysokiego uznania przez badanych uczniów. W centrum analizowanej hierarchii wskazano typy wartości o charakterze prestiżowym (9,24%) i uniwersalnym (11,65%). Wyniki badań dotyczące porównania hierarchii wartości uczniów aktywnych sportowo (AS) i nieaktywnych sportowo (NS) nie wskazują na istotnie statystycznie w ocenie wartości transcendentnych (AS – 2,50 %; NS – 2,14%), estetycznych (AS – 1,37 %; NS – 0,87%), poznawczych (AS – 1,81 %; NS – 2,32%) oraz prestiżowych (AS – 8,49 %; NS – 9,59%). Znamiennym jest fakt, że uczniowie zadeklarowani jako aktywni i nieaktywni sportowo w największym stopniu uznają wartości moralne (AS – 34,15 %; NS – 38,61%), społeczne (AS – 16,1 %; NS – 20,4%), witalne

(AS – 21,4 %; NS – 15,55%) i uniwersalne (AS – 14,7 %; NS – 10,44%). Młodzież zdeklarowana jak aktywna sportowo w większym procencie preferuje wartości witalne (zdrowie i szczęście) oraz wartości uniwersalne (dobro, prawdę, wolność) w porównaniu z ich rówieśnikami szkolnymi, którzy wyżej oceniają wartości moralne (miłość, uczciwość, przyjaźń, honor) i społeczne (rodzinę, tolerancję, patriotyzm). Warto podkreślić, że we wszystkich wysoko ocenionych typologiach wartości, zachodzą różnice statystycznie istotne pomiędzy badanymi grupami.

Tabela 3.

Sekwencja typologii wartości według wskazań łódzkich gimnazjalistów
(na podstawie klasyfikacji R. Jedlińskiego)

wartości	aktywni sportowo (AS)		nieaktywni sportowo (NS)		ogółem		rozkład p testu chi-kwadrat (χ^2)
transcendentne	40	2,50	71	2,14	111	2,25	$p > 0,423$
uniwersalne	227	14,7	347	10,44	574	11,65	$p < 0,001$
estetyczne	22	1,37	29	0,87	51	1,04	$p > 0,104$
poznawcze	29	1,81	77	2,32	106	2,15	$p > 0,252$
moralne	547	34,15	1284	38,61	1831	37,16	$p < 0,002$
społeczne	258	16,1	681	20,4	939	19,06	$p < 0,001$
witalne	343	21,41	517	15,55	860	17,45	$p < 0,001$
prestiżowe	136	8,49	319	9,59	455	9,24	$p > 0,210$

Klasyfikacja wartości według R. Jedlińskiego ; 1. Transcendentne: **wiara**, 2. Uniwersalne: **dobro, prawda, wolność**, 3. Estetyczne: **piękno**, 4. Poznawcze: **mądrość**, 5. Moralne: **miłość, uczciwość, przyjaźń, honor** 6. Społeczne: **rodzina, tolerancja, patriotyzm**, 7. Witalne: **zdrowie, szczęście**, 8. Prestiżowe: **wykształcenie, pieniądze, sukces** [16].

Źródło: opracowanie własne.

Zakończenie

W istocie społeczny i moralny potencjał wartości w procesie kształtowania sfery osobowościowej wychowanka dowodzi, że powinny one stanowić fundamentalny obszar w procesie wychowania. Sensem takiego modelu pedagogicznego powinno być wskazanie wychowankom „...tego, co wartościowe, przybliżenie i uzasadnienie tych wartości” [17, s. 8]. W tym wymiarze motywowanie i ukształtowanie właściwej i ustalonej hierarchii wartości jest działaniem niezbędnym do pełnego życia i podejmowania świadomych wyborów, trafnych decyzji oraz pozytywnych zachowań w środowisku społecznym. Postawy zgodne z przyjętym systemem wartości są istotnym przejawem wychowania w obszarze aktywności sportowej dzieci i młodzieży (pedagogika sportu), którym przypisuje się kanony nawiązujące do antycznej kalokagatii, czyli zdrowia, sprawności, urody, piękna, pokoju, uczciwości

i mądrości. Wskazane wartości stanowią koronne założenie olimpizmu i zasady czystej gry (fair play), nawiązując „... do podmiotowych interakcji opartych na wolnym wyborze i właściwym systemie wartości” [18, s. 131].

Z metodologicznego punktu widzenia przedmiotem poszukiwań badawczych niniejszego opracowania było poznanie systemu wartości łódzkich gimnazjalistów aktywnych i nieaktywnych sportowo. W celu uzyskania odpowiedzi na powyższy problem wykorzystano drogę badawczą opartą na ścieżce empirycznego poznania określonych zależności zachodzących w sportowej praktyce edukacyjnej [20]. Uzyskane wyniki badań wskazują, że przyjaźń, rodzina, miłość oraz zdrowie należą do wartości najwyżej ocenianych przez uczniów łódzkich gimnazjów, a w przypadku oceny typologii respondenci wskazali na wartości moralne, społeczne i witalne, jako istotne kanony życia społecznego. Interpretacja badawcza pozwala na przedstawienie tezy, iż aktywność sportowa może być czynnikiem determinującym wybór określonego systemu wartości w komparacji z rówieśnikami nieaktywnymi sportowo w przypadku wyżej wskazanych wartości i ich typologii (różnice statystycznie istotne pomiędzy badanymi grupami wystąpiły na poziomie $p < 0,05$).

Akceptowane przez młodzież wartości są czynnikiem decydującym o ich postępowaniu, determinują ich cele życiowe oraz stanowią podstawowe kryterium dokonywanych wyborów w życiu społecznym, czy też rywalizacji sportowej. Uczestnictwo młodego człowieka w procesie treningu sportowego realizowane w środowisku rówieśniczym, zapewne jest obszarem kształtowania pożądanых postaw wobec wartości. Właśnie we współczesnym sporcie, gdzie stykają się ze sobą odmienne aspiracje, przekonania i ideały, szczególnie istotne wydają się działania na rzecz wskazywania właściwego systemu wartości.

W konkluzji niniejszych rozważań teoretyczno-empirycznych należy przypuszczać, iż sport jako obszar działań społecznych – poprzez partycypację w wychowaniu do wartości – w znacznym zakresie przyczynia się do wyznaczenia celów życiowych, które stanowią niezbędny warunek pełnego istnienia we współczesnym świecie.

Bibliografia

1. Gajda J., *Wartości w życiu człowieka. Prawda-miłość-samotność*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1997.
2. Popielski K., *Sens i wartość jako kategorie antropologiczne*. [W:] K. Popielski (red.), *Człowiek – pytanie otwarte. Studia z logoteorii i logoterapii*, Redakcja Wydawnictwa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1987, s. 107–139.
3. Kurczab H., *Z problemów wartości i wartościowania (wybrane zagadnienia)*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna 2012, nr 72.
4. Kurczab H., *Z problemów wartości*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna 2012, nr 72.

5. Puzynina J., *Język, edukacja, wartości*. „Nowa Poliszczyna” 1998, nr 1.
6. Pękala A., *Rola rodziny w kształtowaniu systemu wartości u dzieci w wieku przedszkolnym*. „Wychowanie w Rodzinie” 2015, t. XI, nr 1.
7. Dubis M., *Wartości i style życia młodzieży*. „Jagiellońskie Studia Socjologiczne” 2014, nr 1.
8. Zalewska S., *Wartości we współczesnej rodzinie. Pomiędzy deklaracją a czynem*. http://www.sabinazalewska.pl/wp-content/uploads/2013/09/KUL_2013_wartosci_we_wspolczesnej_rodzinie.pdf [pobrano; 02.2017]
9. Woźniak W., *Sport w dyskursie. Dyskurs sportu*. „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2015, vol. 11.
10. Dziubiński Z., *Aksjologia sportu*. Wydawnictwo Salos, Warszawa 2001.
11. Dziubiński Z., *Prolegomena etyki sportu*. [W:] Z. Dziubiński (red.), *Aksjologia sportu*. Wydawnictwo Salos, Warszawa 2001.
12. Simon, R.L., *Sport, Relativism and Moral Education*. [W:] J. Boxill (red.) In *Sport Ethics: An Anthology*. Oxford University Press, Oxford 2003.
13. Sas-Nowosielski K., *Wychowanie przez sport – między nadzieją a zwątpieniem (II)*. „Sport wyczynowy”. 2004, nr 7–8.
14. Zuchora K., *Edukacja sportowa w nowej szkole*. „Kultura fizyczna”. 1999, nr 1–2.
15. Szymczak W., *Podstawy statystyki dla pedagogów*. Wydanie drugie poprawione. Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010.
16. Jankowska M., Krasoń J., *Hierarchia wartości i sposoby ich realizacji*. „Impuls”. Bydgoszcz 2009.
17. Strembska-Kozieł M., *O potrzebie wychowania do wartości*. „Wychowawca”. 2015, nr 12.
18. Czechowski J., *Kalos Kagathos, czyli o wartościach osobowych w sporcie*. „Pedagogia Christiana”. 2013, nr 2/32.
19. Crum B., *The “Idola” of Sport Pedagogy Researchers*. „Quest”. 2001, nr 53(2), s. 184–191.

THE HIERARCHY OF VALUES IN THE STATEMENTS OF JUNIOR MIDDLE STUDENTS BOTH ACTIVE AND NON-ACTIVE IN SPORT

Summary

Keywords: *the hierarchy of values, sports activity, pedagogy of sport*

Values shape human existence and give it significant importance by encouraging to act in the context of motivation and responsibility in making life decisions. The hierarchy of values is affected by many factors both internal and external, among others, development, environmental, socio-cultural, and may also be subject to continuous periodic change. Pedagogical treatments aimed at adopting the desired value system are the primary goals of raising in the area of sports activity of children and adolescents (pedagogy of sport).

The author in an empirical way refers to the indication of the hierarchy of values by students of Lodz junior secondary schools declared as active and inactive in sport. The results of the study indicate that friendship, family, love and health belong to the highest values assessed by students of junior secondary schools in Lodz, and in case of typology, respondents pointed to moral, social and vital values as important canons of social life.